

שני דייני פרק שלשה עשר כתובות קח.

מסורת הש"ס

א) [צ"ל דתניא וכן גי' תוס'
צ"מ נח.], ב) צ"מ נח.
שקלים פ"ב ה"א, ג) נדרים
לג. כל הענין ע"ש היטב,

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ופורע לו את חובו:

מוסף רש"י

שוקל. לו את שקלו.
 המזמר. לכן יתן שבעין
 מנחת. שקל.
 תתרום. גלגלה. ויכל
 כלום. חזר וזין הנהנו לו
 (דודים גר.) תורומין
 על האבד. כשיו
 מתחלס את קופות מחקף
 גלגלה וזא חמורו חיל
 מחקף הקופות כל קרנות
 צביר תורומין איתן על מנת
 שכל קופות אלה
 ותתרום לעשר שיו אלה
 ויכלו לעשר שיו אלה
 גלגלה וזכר
 הקופות ליתן תורומת
 כל עולמם תורומין ואל
 אע"פ שגלה שקלו וזכר
 לו זמן רעו לו (ע"פ חג.)
 ועל הגביר. ועוד שנים

[illegible]

*שׁוֹקֵל לוֹ אֶת שְׁקָלוֹ
 *וּמַחְזִיר לוֹ אֲבִידָתוֹ
 תְּפֹל הֵנָּה לַחֲקֶדֶשׁ
 שְׁקָלוֹ מִצֹּהוּ קַעֲבִיד
 הָאֲבוּד וְעַל הַגְּבוּי וְעַל
 לוֹ אֲבִידָתוֹ נָמִי מִצֹּהוּ
 אֶת חֻבּוֹ הָאֵל קָמִישׁ
 אוֹשְׁעִיא הָאֵל מִן הַנֶּהֱ
 מַעֲוִתִּיו וּרְבָא אִמְרֵי
 בְּמֵאֵי עֲסָקִינָּה שְׁלוּה
 בְּשִׁלְמָא רְבָא לֹא אִמְרֵי
 לֵה בְּרַבְנָא אֵלֹא רַב אוֹשְׁ
 אִמְרֵי לֵךְ רַב אוֹשְׁעִיא

לכלל חוב שעליו ועמד חברו ופרעו זה לא אמר לו הלוויי אינו
 כלום וכיון דאילו פרעיה לשם הלוואה לאו הלוואה היא
 כי פרעיה נמי לשם מחילה לאו מידי יהיב ליה: אפילו תימא
 רבנן. דאמרי חייב א"ע ש' שלל אמר לו הלוויי וגבי חוב
 חייב חייב לשלם וכי מחיל אסור בצוהר הנאה והבא דקטני
 ופרעו לו את חובו בשלוה זה תחלה הלוואה מן המלוה על מנת שלא
 לפרוע עד שירצה לא יוכל הנושה לנחלו הלכך לאו מידי יהיב ליה:

גִּרְשׁוֹן פִּי' בַּתְּשׁוּבוֹתָיו כְּמוֹ כֵּן דֹּאעִ"ג דָּלָה הוּא אֲלֵל כְּמִצְרֵית אַרִי
מִשְׁבִּי אֲצִידֵה דֹּאעִ"ג אֵין לֵין אֲרֵם מִזֵּיל שֶׁל חֲצִירו מִיד הַעֲבֹדִי רֹכְבִּי
וְבִהְיוֹל בְּתֵרָה (צִי"ק דף קט"ו): שָׁטָף נֶהַר חֲמוּרוֹ וְחֲמוּרוֹ חֲצִירוֹ שֶׁלִּי
אֵין לוֹ אֲלֵל שְׁכְרוֹ וְאֲמִאי דְּמִי חֲמוּרוֹ הִיָּה לוֹ לְשֹׁלֵם וְהִיָּה רִבִּי רוֹאֵה לוֹ
עֲשׂוֹ חֲמֻמִּים תִּקְנֵה הִ"מ שֶׁלֵּא צִנְיִו אֲבִל צִנְיִו לֹא וְקִשָּׁה אֲכִ"כ אֲפִי
וְהִנֵּה מִשְׁלֵמָה מֵהַ שְׁנֵיטָה וּמִפְרָשֵׁי רֵב בְּגִמְרָה אֲפִי' נִחְטָטָה דִּק"ר
אִימָא הִ"ג וּשְׁמִי מִצְרֵית אַרִי מִנְכְּסִי חֲצִירוֹ מִדְּעִמוֹ וְהִיָּה שֶׁלֵּא מִי
לִישְׁנָה קִמָּא מִדְּעִמוֹ אַע"ג דִּלִּית לִיָּה פִּסְקִידָא פִּטּוֹר וְעַל כּוֹרְחִין לִי
הַפּוֹעֵלִים (ס"ז דף כ"ג): אֲלֵל הִכִּי פִירוּשׁוֹ מִצְרֵית אַרִי מִדְּעִמוֹ הִכֵּא
יִהְיֵה חִיִּב דְּפִשְׁטָא אֲסִי נִחְטָטָה וְלֹא נִתְקַלְקְלוּ הַפִּירוֹת לְמֵה יִהְיֵה
דְּיוֹקִיס אֵת הָאֲדָם עַל כִּרְוֹ לְהִצְרִיחַ אֵת הָאֲרִי מִמְּנֵרוֹ שֶׁל חֲצִירוֹ אַע
בְּצִתְרָה אֲסִי נִפְרַשׁ דְּדִמִּי חֲמוּרוֹ אִינוֹ חִיִּב לְשֹׁלֵם לִפִּי שְׁהוּא צִנְיִו אֲ
מִדְּמִדְּעִמוֹ הוּא וְלִית לִיָּה פִּסְקִידָא עַל כֵּן נִרְאֵה לִרְבִּי טַעְמָא דִּרְ
שְׁהוּהָ מִהֵנָּה אוֹתוֹ וְאִינוֹ מִהֵנָּה אוֹתוֹ אֲלֵל כְּדִי שְׁכְרוֹ שְׁהִי גִס
וְהִיָּה אוֹתוֹ מִן הַפִּקֶּר: **וּבִמְקוֹם** שְׁנוּפְרִינִי שְׁבֵר תְּפֹרֹא הַחֲבִיב
שְׁנֵיטָה אֲסוּרִין זֶה עַל זֶה מִשּׁוֹם הִכִּי תְּפֹלֵל הֵנָּה לְהִקְדָּשׁ דָּלָה מִזֵּ
דְּיוֹקָא אֲסוּרִין עַל צַעַל אֲצִידֵה וְלֹא נִכְסִי צַעַל אֲצִידֵה אֲסוּרִין עַל הַמִּ
וְתִפְּלוֹל הֵנָּה לְהִקְדָּשׁ: **וְעַל** הַעֲתִיד לְגִבּוּת. פִּי' בְּקוֹנְטֵרַס אֲפִי' לִי
וְאוֹתוֹ לֹא דְהוּי אֲצִיד וּגְבִי צִבְלָא וְעוֹד דִּתְנִן (בִּשְׁקִילִים דף ג'): וּמִיִּיתִי לֵה
וְאוֹ שֶׁאֲבִדוּ הַשְׁלוּחִין אֲסִי עַד שֶׁלֵּא נִתְרַמְּהָ הַתְּרוּמָה נִשְׁבָּעִים הַשְׁלָל
מִשְׁנִתְרַמְּהָ אַחֲרִיתוֹ אֲהִקְדָּשׁ וְאֲסִי כְּפִירוֹשׁ הַקּוֹנְטֵרַס דֹּאפִי' לֹא נִגְ
תַּחֲתִיבֵהָ אִי מִשּׁוֹם מִזְוָה אֲפִי' מִשְׁנִתְרַמְּהָ נִמִּי וְעוֹד פִּירוֹשׁ רִשִּׁי' עַל
זֶה וְאֵין צִבְלָא וְזֶה קִתְּנִי אֲלֵל נִרְאֵה לְפִרְשׁ עַל הָאֲצִיד שֶׁלֵּא לִיד גְּבִי וְאֵין
לְהִיָּה גִבִּי צִבְלָא קוֹדֵם שְׁנִתְרַמְּהָ הַתְּרוּמָה חִיִּינִן צַעֲלִים בְּאַחֲרִיתוֹ וְעַל
שֶׁקָּלוּ בְּאֲבִיד וּגְבִי דָּלָה מִיִּחִיבִי צַעֲלִים בְּאַחֲרִיתוֹ: **דָּא** מִנִּי חֲנִן הִיָּה
אַע"פ שֶׁמִּ"מ מִהֵנָּה שֶׁאֵין צִיָּק לְשֹׁלֵם חוּצוֹ מִשּׁוֹם הִכִּי לֹא מִיתְּסָר
וְדִמִּי לֵהָ דִּתְנִן בִּזְאִין בִּין הַמּוֹדֵר (מִדְּרִישׁ דף מ"ג). הַמּוֹדֵר הֵנָּה מִחֲבִי
אַע"ג דַּעַל יְדוֹ מִשְׁתַּרְשֵׁי לִיָּה מִזְוִי שְׁרִי הוֹאִיל וְלֹא עֲבִיד אֲלֵל גִּרְכִּי
לִיָּה מִיָּנִיָּה דְּהֵתָם מִדִּידֵיהָ לְדִידֵיהָ קָא מִיתְּהִי אֲבִל הִכֵּא גִרְמָא צַע
פִּטּוֹר דִּלִּין הַדְּבַר כְּרוּר שְׁהִי מִתְּחִיב זֶה הַצַּעַל מִזְוִות שֶׁמָּא הִיָּה
שְׁמִתִּיל לֵהָ מַעוֹת אַע"ג בְּצַפְסָקוֹ לֵה צִ"ד מִיָּירִי דֹּאִי לֹאֹ הִיָּה לֹא
מִמִּ"מ הִיָּה מִתְּנַמְנֵמָת דָּלָה לִיקֶרֶן לֵה רִצְבַּתְמוֹתָא אֲבִל גִּבִּי שְׁכְרוֹ
הִיָּה יִכּוֹל לְהַפְטֵר בְּזִסוֹם עֵינֵי וְהִיָּה פִי' הֵא מִנִּי חֲנִן הִיָּה כְּלוּמָר
דְּיוֹקָא וְחֵנֶן הִיָּה וְכֵן פִּירוֹשׁ רִבִּינֵי חֲנִנָּל וְשִׁי רֵב אֲוִשְׁעִיָּה הֵא דִּתְנִן
מִירוּשְׁלַמִּי דִּה"ה בְּשֹׁאֵר חוּצִין דְּגִרְסִינִן הֵתָם בְּפִירְקִין אֲבִל כְּרִי
וְצִנְיִי כְּהִיָּם גְּדוּלִים אֲכִ"ר אֲסִי טַעְמָא דְּבִנִּי כְּהִיָּם גְּדוּלִים תִּמְן לֵה
לִיָּה הִבֵּעַ צַעֲמָךְ דְּהוּהָ גְבִיָּה מִשְׁכּוֹן מִפִּיָּים הוֹיָא לִיָּה וְהִיָּה לִי
נִשְׁמַעֲנֵה מִן הָדָא שׁוּקֵל לוֹ אֵת שְׁקִילוֹ לֹא שְׁקִיל אֵין מִמִּשְׁכָּנָה
לְמוֹנוֹת וְאוֹמֵר רִבִּינֵי תָם עַל כִּרְחָךְ פִּלְגִי גִמְרָא יְרוּשְׁלַמִּית אֲגִמְרָא
אַע"ג דְּמִמִּשְׁכְּנִין עַל הַשְּׁקִילִים וְרֵב אֲוִשְׁעִיָּה מוֹקֵל לֵה כִּתְנוֹ וּפִלְגִי
דְּגִרְסִינִין וְעוֹד דַּעַל כִּרְחָךְ סוּגִיא דִּירוּשְׁלַמִּי לֵה אֲמִאי כְּסוּגִיא לֵה
דֹּאִי לֹאֹ הִכִּי שׁוּבֵל לֵה שְׁקִילוֹ אֲמִאי הֵא תָא מִשְׁמַשְׁרֵי לִיָּה וְצִנְיִי

לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב ומפרש שומר חנם שומר שכן שומר ומסיק דחור וטול מצעל הבית משמע דשומר חנם נמי אם קדם ברועים ובמקלות שומר חור וטול מצעל הבית ואמאי אברוחי אריא בעלמא הוא וכן הא דתנן בפ' אלו מציאות

(ב"מ דף נא: וסא) היה בטל מסלע לא
 יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו
 שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה
 דבטיל מינה ופירש בקונטרס שאם
 היה עוסק במלאכה חמורה ונטול
 שכר מרובה כמה היה פותח מסכרו
 ויעסקו במלאכה קלה כמו השבת
 אצידה וכך יתנו לו ואמאי אצרוחי
 אריא בעלמא הוא ולפי מה שפירש
 רבינו תם דדוקא במפרנס את אשתו
 קאמר חנן לפי שיכולה לזמנא
 ולהתפרנס בדיוקא אבל שאר פורע
 לו חיוב לא כמו שאמר לקמן לא
 קאי מידי ואומר רבי כי מן הדין
 היה ודאי פטור כמשמעת הכא אלא
 תנתן חכמים התם שישלמו לו כדי
 שיעזב אצידתו של חצירו וכן בהקדש

זרועים ובמקלות בשכר דחור ונוטל שכר מצעל הבית כדי שיעזרו
 להצבית את הארץ ואפי' עולה השכר כדי דמיהן נפקא מינה לכושר
 דהיותא לכל פורע חובו ועמד אחר ופרנס את אשתו למה לנו
 לעשות תקנה על זה ומהאי טעמא נמי הא דלמחר בהנזקין
 (ביטוי נח) הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות אין צו משום סיקריקון
 פירוש אם שהתה צדו י"ב חדש אין נותן דבר לבעלים ויחזיק
 בקרקעות אלא מחזיר לו ההקדש גרמא לרבי דלמחר בחנם מחזיר
 אלא משלם לו מה שהוציא להוציא מיד העובד כוכבים ורבינו
 נגמא יש לו לשלם מידי דהוה אקדש זרועים ובמקלות בשכר וגבי
 גמא כפי' הקונטרס שפירש בגיטין שמחזיר לו בחנם וא"ת והא דתנן
 שמה ושל חזירו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חזירו
 דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי בנזק מצעל הממור פנימי וכי
 שוכרו לא יחא לו דהא תנן צפ' הכנסם (שם דף נח. ושם) נפלה לגינה
 ומשכרו ארי מנכסי חזירו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ופריך
 מו"ק מצבית ארי לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא ומשמע
 אפשר לפרש כן מההיא דלמ"ו מילואת (ב"מ דף קז. א:) ודעאכר את
 לית ליה פסידא האי שלא מדעתו לאו משום דלא לא הוי פסידא
 צד אלא כלומר האי שלא מדעתו שעל כרחו הוא מצבית ארי ואם
 דלית ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא בזההיא דהגמול
 לא חשיבין כאילו לית ליה פסידא א"כ לא יחא לו אפי' שכרו כיון
 צו משלם דמי מחזירו שלא תקנו חכמים שיהא חייב לשלם אלא מה
 היה מוצא להציל בכדי שכרו דעל כרחק מיירי שיכול להציל שלא
 א"הקדש. צפ' אין פני הממור (מדרש דף נב.) מוקי ליה צפ' בשנכסי
 מחזיר ליעול שכר ולא מצי בעל ארצה לעכבו צפ' בשנכסי מחזיר
 מיר ואם אין המחזיר רואה לקבל שכר בעל ארצה אינו יכול לעכבו
 נגבה לבסוף וקשה לרבי חדא דהוה ליה למיתני ועל העמיד לגבות
 וההוב (ב"מ דף נח. ושם) בני העיר ששקלו שקליהם ונגבזו מהשלוחין
 אם לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים אחרים תחמיהם אבל
 לבסוף תורמין עליהם אמאי בני העיר שוקלים ומביאים אחרים
 ועל הגבוי ציד השליח ואנכר מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה
 מיד לגבות שצב לדי גבוי לבסוף והא דלמחר הכא שוקל לו את
 ר' דאמר איבר בעליו. הואיל וכן שאינו יכול עתה למצומו ממנו
 שאינו אלא גרמא צלמא שעל ידי שפורע זה לבעל חובו מיפטר
 ואין לו מה יאכל ילך אלא חנוני הרגיל אללו כו' ויתן לשום מתנה
 צלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אע"ג דלא מצי תבע
 אלא הוא ורבינו תם מפרש דאיירי דוקא במונות אשתו ומשום הכי
 וול להפטר שהאשה עצמה הייתה מנאמנת אם לא הייתה מוצאה מי
 וי מייחייב לכו"ע שאף לאשה עצמה לא היה מייחייב בלא פסק ד"ד
 אפי' חנן מודה דלא איצד מעותיו דלגמא גמורה היא הואיל ולא
 אלא פורע מיירי בצאמו חוב דאוריין שכן חנן דלמינן צמזון האשה
 שפורע את חובו ממונות אשתו או אוליכא דחנן ורבי"א הביא ראייה
 ל צעי הפורע שטר חוב של חזירו שלא מדעתו פלוגתא דחנן
 ועלה דעתו שמתות אשתו ברעב צרם הכא מפיסקא ליה ומחיל
 ששכנוי עד כאן צבעל חוב שאינו דוחק ואפי' צבעל חוב דוחק
 אלא אמרת אפי' צעל חוב דוחק אלמא מחלוקת צבעל חוב כמו
 שלנו דמוקין ההוא טעמא דשוקל את שקלו כבני כהנים גדולים
 גמא דלית ליה הך סברא ומפרש דלא פליגי צלל צמזון האשה
 אלא דלדצי רבא אוריין דפרש דשוקל לו את שקלו אלא בצאדו וגבי
 גמלי משמע דלא מיירי בצאדו דקשט מיינה צעל חוב דוחק:

אדמו

עין משפט
נר מצוה

ל א מ״י פ״ו מהלכות
 נדרים הלכה ד סמג
 לאוין מג: **לא** ב מ״י וסמג שם
 טוש״ע י״ד ק״י רכא
 סק״י ב:
לב ג מ״י פ״ו סם הל׳ א
 סמג שם טוש״ע שם
 סק״י ב:
לג ד מ״י פ״ג מהלכות
 שקלים הלכה ט:
לד ה מ״י פכ״ו מהל׳
 מלוה וזה הל׳ א סמג
 עשׂן שם טוש״ע ח״מ ק״י
 קכא סק״י א:

תוספות רי"ד

שקל לו את שקלו ופטר
 לו את חובו ומחזיר לו
 אברתו ובמקום שנטלתי
 עליו שר כפול הנאה
 להקדש במקום שנטלתי
 שר על טורם השבועה
 פזול הנאה להקדש שר
 יתנו ממנו. פי' מורה
 פזול הנאה להקדש כגון
 ששניהם מדרים הנאה זו
 מזו: בשלמא שקול לו
 את שקלו תתן טורם
 על האבדו ועל הגבול ועל
 העיז לגבות פי' ונמצא
 שלא נהנה כלום שבלא
 את היה לו חק קרבתו
 מחזיר לו אברתו מפי
 מצוה קעבר פי' ואצ"ר
 שהיה נהנה הוא ויכול ואצ"ר
 שאין אין מחזיר להנהנה
 אלא לקיים המצוה. אלא
 פורע לו את חובו
 משמטישתי על אמר בו
 ואשמא מי חק הוא
 דאמרי אבד מעותיו פי'
 ואצ"ר דמטי' ליה הנאה
 מיניה דהא מפיצי' ליה
 כמ"ח כיון דלא מדרתה
 עשה ואצ"ר לחבוע
 כיון לא מצי בטע' שר
 ולאקוץ מיניה חבוי שר
 ובראי אי מצי טבע
 ליה לרנא ולאקוץ מיניה
 אסור דהויה מחליה בניה
 והנהנה אבל כיון דלא
 מצי לאקוץ מיניה ברנא
 שר והכי נמי מאמרין
 בהם דמקריב וזיל קני'
 וקני' וזבז' וזילודו
 ומתירי לאכול בקרשים
 וזן את אשתו ואת בני
 א' פי' שהוא חיבי
 במתנותיהן דא' ע"ג
 דמטי' ליה הנאה מיניה
 כיון דלא מדרתה קעבר
 ולא מצי בטע' שר לרנא
 שר ואין אנו חשיבים
 לומר עשוי שריק
 לו את שקלו דטעמא
 משום תורמיר על האבדו
 נמצא שלא להננה אלא
 אצ"ר דהנהנה כיון דלא
 מדרתיה קעבר ואינו יכול
 לחבוע ביה חבוי שר
 וזיל חנני שר